

Optimalisatie van de rol van docenten bij de inrichting van een effectieve ICT-rijke leeromgeving voor beginnende geletterdheid

Citation for published version (APA):

Cviko, A., McKenney, S., & Voogt, J. (2012). *Optimalisatie van de rol van docenten bij de inrichting van een effectieve ICT-rijke leeromgeving voor beginnende geletterdheid*. Paper presented at Onderwijs Research Dagen 2012, Wageningen, Netherlands.

Document status and date:

Published: 20/06/2012

Document Version:

Peer reviewed version

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

<https://www.ou.nl/taverne-agreement>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

pure-support@ou.nl

providing details and we will investigate your claim.

Downloaded from <https://research.ou.nl/> on date: 24 Jan. 2025

Open Universiteit
www.ou.nl

Optimalisatie van de rol van docenten bij de inrichting van een effectieve ICT-rijke leeromgeving voor beginnende geletterdheid

Amina Cviko (UT), Susan McKenney (UT & OU), Joke Voogt (UT)

Samenvatting

Implementatie van vernieuwende ICT-rijke curricula in het onderwijs verloopt vaak moeizaam. Docenten blijken ICT-integratie problematisch te vinden. Door docenten te betrekken bij curriculumontwerp kunnen docenten greep krijgen op de vernieuwing. In dit onderzoek werden docenten betrokken als uitvoerders, her-ontwerpers en co-ontwerpers van activiteiten van de ICT-rijke leeromgeving: PictoPal. Elke docentenrol werd bestudeerd in een case studie waarvoor data verzameld zijn door interviews met docenten, observaties van ontwerp en implementatie en toetsen van leerlingenleerprestaties. In elke casus presteerden leerlingen significant beter met PictoPal dan zonder, maar of de leerprestaties anders per docentenrol (uitvoerder, her-ontwerper, co-ontwerper) zal worden onderzocht. Ook op curriculumimplementatie zullen de drie docentenrollen worden vergeleken. Significante onderlinge verschillen in implementatie werden gevonden tussen de docenten als uitvoerders en her-ontwerpers, maar niet tussen co-ontwerpers. Docenten die in de drie rollen PictoPal implementeerden, blijken onderwijs ontwikkelingsgericht of adaptief te benaderen, positief te zijn over ICT, innovaties en hun rol van respectievelijk uitvoerder, her-ontwerper en co-ontwerper. Onderwijsopvattingen blijken in de rol van co-ontwerper de docentenperceptie op praktische bruikbaarheid van PictoPal te beïnvloeden, maar of dat wezenlijk anders is voor de rol van uitvoerder en her-ontwerper zal onderzocht worden. De docentenopvattingen/-percepties, curriculumimplementatie en leerlingenleerprestaties zullen tussen de drie condities vergeleken worden in de cross-case-analyse. De resultaten hiervan, alsmede gedetailleerde beschrijving zullen in het voorgestelde paper gepresenteerd worden.

Inleiding

ICT-rijke curricula worden in het basisonderwijs onderwijs niet geïmplementeerd zoals voorgesteld (e.g., Tondeur, van Braak & Valcke, 2007). De rol die docenten in ICT-rijk curriculum innemen, beperkt zich tot implementatie. Docenten in curriculumontwikkeling betrekken, kan de kans vergroten op het daadwerkelijk curriculumgebruik (Fullan, 2003). Een mogelijke wijze is docenten betrekken in het aanpassen van curriculumactiviteiten vooraf aan implementatie (Ben-Peretz & Eilam, 2010). Ook kunnen docenten in het gezamenlijk ontwerpen van nieuwe curriculumactiviteiten worden betrokken (e.g. Penuel, Roschelle & Shechtman, 2007).

Het uiteindelijke doel van dit onderzoek is de effectiviteit van ICT-rijk leren te vergroten. Onderzocht wordt welke docentenrol bij het ontwerpen (uitvoerder, her-ontwerper, co-ontwerper) het best bijdraagt aan implementatie en effectiviteit van een ICT-rijke leeromgeving voor beginnende geletterdheid. De onderzoeksvraag is:

“Welke rol (uitvoerder, her-ontwerper of co-ontwerper) voor basisschool leerkrachten draagt het meest bij aan de effectiviteit van een ICT-rijke leeromgeving voor beginnende geletterdheid?”

De deelvragen bij dit onderzoek zijn:

1. Is er een verschil in curriculumimplementatie tussen de docentenrollen?
2. Verschillen leerlingenleerprestaties per docentrol?
3. Welke opvattingen hebben docenten over onderwijs/leren, ICT, innovaties en welke invloed hebben die opvattingen op de perceptie op de rol die hen is toebedeeld en de implementatie van PictoPal?
4. Hoe percipiëren docenten praktische bruikbaarheid van het curriculum en verschillen die per docentrol?

Methode

Dit onderzoek gebruikt een crosscase-analyse om de docentenrollen te onderzoeken. Voor deze cross-case-studie werden drie casestudies uitgevoerd. Elke studie was gericht op één van de drie docentenrollen. Een quasi experimenteel design werd gebruikt om het effect van PictoPal te onderzoeken.

Interventies

PictoPal is een ICT-rijke leeromgeving die de ontwikkeling van beginnende geletterdheid bij kleuters stimuleert. De omgeving bestaat uit geïntegreerde computer- en klassenactiviteiten.

In de uitvoerder-studie was de ontwerpende rol van de docent zeer beperkt omdat kant-en-klare activiteiten aangedragen waren voor implementatie. In de her-ontwerper-studie kwamen docenten drie keer bijeen om bestaande PictoPal-activiteiten aan te passen. In de co-ontwerper-studie ontwierpen docenten gedurende drie bijeenkomsten nieuwe PictoPal-activiteiten.

Onderzoekseenheden

In het onderzoek naar de docentenrollen participeerden docenten basisonderwijs die in groepen 1 en 2 PictoPal geïmplementeerd hebben. In casestudie 1 hadden docenten ($n = 5$) de rol van uitvoerder, in casestudie 2 hadden ($n = 3$) docenten de rol van her-ontwerper en in casestudie 3 hadden docenten ($n = 3$) de rol van co-ontwerper. De impact op leerlingenleerprestaties werd bestudeerd met in de uitvoerders-studie 167 leerlingen, her-ontwerpers-studie 270 leerlingen en co-ontwerpers-studie 105 leerlingen.

Meetinstrumenten

Interviews over opvattingen omvatten vragen over onderwijs/leren, ICT, innovaties, docentrol, team en curriculum. Observaties van het team hadden de vorm van notulen. Een integratiechecklist werd gebruikt om de integratie van activiteiten te observeren. Voor het meten van leerlingenleerprestaties werd een test beginnende geletterdheid voor 4-5 jarigen gebruikt.

Procedure

Interviews over opvattingen werden vooraf aan de PictoPal-implementatie gehouden. Na implementatie, her-/co-ontwerp werden docenten geïnterviewd over hun team, rol en curriculum. Het her-/co-ontwerp en de implementatie werden geobserveerd. Leerlingenleerprestatie werd gemeten vooraf en achteraf aan implementatie.

Data-analyse

De observatiedata van de geïntegreerde computer- en klassenactiviteiten werd geanalyseerd met Variantieanalyses en leerprestatietestdata met Covariantieanalyses. Om de interviewdata te analyseren worden docentresponses samengevat en met elkaar vergeleken.

Resultaten

Binnen de casestudies werd een significant verschil gevonden in de implementatie van PictoPal bij docenten die uitvoerden respectievelijk her-ontwierpen. Tussen de co-ontwerpers onderling werd geen significant verschil in implementatie gevonden. In de crosscase-analyse zal worden bekeken of de implementatie tussen de docentrollen verschilt. PictoPal had een positief effect op leerprestaties in alle drie docentenrollen. Of de leerlingenleerprestaties tussen docentenrollen verschillen, zal worden onderzocht.

De interviewresultaten suggereerden dat docenten het onderwijs/leren ontwikkelingsgericht of adaptief benaderen en positief staan ten aanzien van ICT innovaties. De interviewresultaten van de co-ontwerpers-studie suggereerden dat docenten vooraf aan deelname in co-ontwerp door de lens van hun onderwijsopvattingen afwegingen maken tussen praktische bruikbaarheid en de te leveren inspanningen in co-ontwerp. Onderwijsopvattingen lijken van invloed te zijn op praktische bruikbaarheid in die docentenrol die de meeste inzet van docenten vraagt. De bevindingen van de cross-case-vergelijking van implementatie, leerlingenleerprestaties en docentenopvattingen/percepties zullen na de volledige analyse worden gerapporteerd.

Conclusie

De conclusies zullen gerapporteerd worden na de volledige cross-case-analyse.

Referenties

- Ben-Peretz, M., & Eilam, B. (2010). Curriculum Use in the Classroom. In E. Baker, B. McGaw & P. Peterson (Eds.), *International Encyclopaedia of Education* (pp.348-358) Oxford: Elsevier.
- Fullan (2003). *Change Forces with a vengeance*. New York: Routledge Falmer.
- Tondeur, J., van Braak, J., & Valcke, M. (2007). Curricula and the use of ICT in education. Two worlds apart? *British Journal of Educational Technology*, 38, 962-976.
- Penuel, W. R., Roschelle, J., & Shechtman, N. (2007). Designing formative assessment software with teachers: an analysis of the co-design process. *Research and Practice in Technology Enhanced Learning*, 2, 51-57.